

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Deák Ferencz-u 12. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

B lyegtelen levelet nem fogadunk el.
Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Janosi-utca 35. illetve Ki pást-ér 4 sz. alatt
R Vozáry Gyula tanárnál. — Ide intézendők a kiadóhivat. lt. illető előfizetés, hirdetés, nyiltér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petítor t. fogata 6 kr.

Bé verdij minden beikta as után 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala Rimaszombat Janosi-utca Czikkora-fele házban, nem különben minden hazai pósthivatal. Az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány uján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Egészségügy.

Bárki visszagondol városunknak csak öt év előtti állapotára, okvetetlenül el kell ösmernie, hogy Rimaszombat rendezett tanácsu városa, habár lassan is, halad előre.

Ennek ellenkezőjét az irigység sem foghatja reánk. Sok tekintetben javult a helyzetünk. Vannak esinosan, sőt szépen épült köz- és magánépületeink, vannak jól kövezett utcáink, nem hiányzanak olyan eszközeink, s nem maradtak el a kortól olyan intézményeink, a melyek egy előretörő városban mulhatatlanul szükségesek. Azonban még mindazt nem tettük meg, a miknek még minden áron meg kell történniök.

Hogy többet ne említsünk hamarjában, a közegészségügy dolgában még sok kívánni való van hátra. Pedig a becsület után első az egészség, azután következik a vagyonnak és egyéb jónak kívánása és megszerzése.

Valljuk meg őszintén, hogy köztisztaság dolgában még előbbre kell haladnunk, ha azt akarjuk, hogy városunk népessége a beköltözni óhajtok ide vonzása által gyarapodjék, hogy a hozzánk ellátogató turistáknak kedvelt időző helye legyen városunk. Az egészségnek egyik főfeltétele a tisztaság, mely, hogy még nem teljes, bizonyítja városunk némely utcái, a melyeket sok szenny tesz undorítóvá. Nincs gőzfürdők. Az egyetlen egy fürdő a város másik felén lakóknak télen messze van, s akár gyalog, akár kocsin menne az ember fürdés után haza, influenzát is szerezhet magának. Építkezésünk módja sok kifogás alá esik. Kevés helyre sokat akarunk építeni, egy-egy telken kicsiny szobákba összehúfolva lakik a közönség legnagyobb része. Tudok több

tisztviselőt, kinek, mikor ide költözött, semmi baja sem volt, s pár évi itt tartózkodása alatt a nedves lakás miatt egyik a karjával folyvást beteg, a másik nem tud szabadulni a rheumától! Egy-egy udvaron — talán udvarnak sem nevezhető — alig van egy kis szabad tér, hol a szobából kijöve magunk vagy gyermekeink szabad levegőt szívhasználnak. Pedig nincs mindég kellemes tavasz és meleg nyár, hogy a Széchenyi kert friss levegőjét élvezni kirándulhassunk. Aztán meg nagyon sok embernek a foglalkozása sem engedi meg, hogy a szabad levegőt gyakorta járhasson-kelhessen.

Csak harántékosan hozom szóba a csatornázás hiányát, a mely miatt aztán a házban elhasznált rosz vizet nem is tudjuk olyan helyre öntetni, a hol akár a szomszédok valamelyikének, akár a köznek — akaratlanul is — ártalmára ne volnánk.

Ez az oka, hogy most is, habár kemény telünk van, a rosz levegő, szűk lakás stb. miatt orvosaink azt sem tudják, hova fussanak, annyi a beteg városunkban. Talajunk nagyon vizenyős. Csak nagyon kevés az olyan bérház vagy általában lakószoba, a hol a falak nedvesek ne volnának. Talán az egyetlen piac ez ennek legközelebbi környéke ment a nedvességtől, meg ezektől távolabb az emeleti lakásokban szárazak a falak. Ez csak néhány baj, a mik nehezítik a városunkban való lakozhatást. De kérdem, vajjon nem lehetne ezeken a bajokon egyes polgárok megrontása nélkül a közjó és haladás érdekében segíteni? Nincs-e törvény, mely az illető hatóságot kötelezze, hogy a ragály és betegség fészkeiből az ott lakót még akaratja ellen is kiköltöztesse? Nem lehetne-e a víz levezetését sikeresebben eszközölni szakértő közegeink által? Nem lehetne-e és nem kellene-e a lakások építését szabályozni, hogy alig néhány

talpalatnyi helyiségben ne lakozzék egy szurdékban tiz-húsz családtag? Nézzük bár végig, hogy többről ne legyen szó, bizonyos utcza egyes házain, a melyek egy oldalról a Rimára nyulnak, mily keskeny udvarok és szűk lakások találhatók. Öseink igen szépen kieszelt és berendezett módon hagyták nekünk városunkat, megfelelően egy szép koczkaoportozatnak, a melynek közepén a piac foglal helyet, s a piac négy szögletéről minden irányban egyenes szöglet alatt húzódtak széles és arányos utcáink, s ime pár évtizeddel ezelőtt a sógorsági komasági politika, a nepotizmus tönkre tette a szép szimmetriát s a közegészségügy és szépség rovására állottak elő olyan kutyaszorító zugok, melynek közvetlen a piac közelében vannak, a milyen például az, mely a Három Rózsától a katonai lovaglótérre a esürok közé vezet. Nem lehetne egy szépítő bizottságot választani a városi közgyűlés tagjai közül, a mely lassan bár, de biztosan működve, a közegészségügy mellett a város lehető szépítését is elősegítené, félre téve minden mellékérdeket, egyedül a város javát tartaná szem előtt, kisajátítván a szimmetriarontó helyeket?

„Nem jó húrokat pengesz pajtás!“ mondaná egy jóakaróm.

„De igazak,“ válaszolnám rá. S ugy gondolom, hogy velem minden értelmes ember egyetért abban, ha azt mondom, az elsorolt hibák és hiányok is okai többek közt az egészségtelen állapotnak, a melynek előmozdítására mindenkinek, ugy egyeseknek, mint hatóságoknak munkálni magunk iránt való kötelességünk.

Ha közegészségügyi mizériáinktól megszabadulunk, városunkra a jó egészségen kívül más sok jó haszon hárul. Meg vagyok győződve, hogy

T A R C Z A.

Adatok a rimaszombati 1848—49. honvédek történetéhez.

Ha valaki egykor Gömörvármegye történetét meg fogja írni, nem kevés fejtörésébe kerül az 1848—49-iki időszak helyes, tárgyilagos vázolása. Azt hiszem, nem sokan vagyunk, a kik minden apró morzsáskát kegyelettel teszünk félre, pedig ma még élnek többen, a kik gyűjtögethetnének, sőt mint szemtanúk egyhez-máshoz hozzá szólhatnának, azt, a mi hibásan él a nép szájában, kiigazíthatnák, azt, a mit helytelenül irtak meg, pótló adatokkal megvilágosíthatnák.

Közel harmincz esztendeje tartogatok egy elsárgult, szétfeszülő papírdarabot, melyet 1848-ban halottak napján jegyzett alá a gömörmegyei zászlóalj rimaszombati 2-ik százada a k ö p e s é n y i t á b o r b a n a Csallóközben, mikor Schwechat alól elvonulva a csatározás nyomorúságait érezni kezdette s a legmélyebb aggodalommal telt el az otthon hagyottak élete, személy- és vagyonbiztossága fölött. Az okiratot elejétől végig Papp Sámuel rimaszombati ügyvéd írta. „Mélyen tisztelt honvédi Bizottmányhoz“ szavak állnak a beadvány közepén, ígató száma nincs, azonban, hogy mindjárt a reá következő napon elintézte Kossuth, mutajta a hátirata, melynek szövegét 1876-ban közöltem volt Rimaszombat története című kis munkában.

Az érdekes okirat szóról-szóra a következő:

„Mélyen tisztelt Honvédi Bizottmány!“

„Midőn egy hónap előtt századunk — meg érte a Haza felhívását — önként fegyvert fogott szereteti Honunk védelmére, mindenikünk szeméi előtt csak a Haza szent érdeke állott, s lelkesedésünk pillanatában nem birtuk belátni tapasztalat mellett a nehézségeket és sanyaruságot, melyekkel már eddig tetemes erőfogyasztással szembe szállni kellett. Elindultunk rendeletésünk után s igyekeztünk legyőzni a táborozásnak előre nem sejtett súlyos szenvedéseit, túrtunk a nehéz szolgálatok alatt, nem akarva hátra maradni a közös kötelességek teljesítésében, dacoltunk az idő változó elemeivel, nem is vetve mérlegbe testi elgyengültségünket, mely századunk egy részének elbetegedését s szolgálatokra alkalmatlanná tétetését bekövetkeztet. Nem akarjuk elsorolni kiállott szenvedéseinket, csak azt emlíjük fel, hogy mindnyájan a műveltebb községek sorába tartozó Rimaszombat városának lakosai vagyunk, köztünk többen megyei s városi közhivatalnokok, jellevések, (sic!) művészek, s ezeken kívül általában iparűzők s kézművesek, kik családokat s gazdaságot hagytunk legkétesb bizonytalanságban a jövőnek. Többen szegényebb sorsban helyezve,

gyermekeinket s nőinket oly állapotba hagytuk, hogy élelmezések nehézségei felett a távolban szorongató aggodalmakkal küzdenünk kelleit, s rettegünk családunk állapotára iránt, s félünk azon véginségtől, melynek elgyengültségünk végső pillanatával családainkra mulhatatlanul be kelletik következni. Megfáradva testben s erőben az eddig szenvedett tábori sanyaruságok után, midőn az őszi idő tikkasztó viszontagságai a táborozás folytatásánál, egészségünket s ezzel létünket végeztibbasztással fenyegetik, önmagunk s szenvedő családunk érdekében, és ezekkel szorosan egybefűzőtt kötelességünk, kényszerítve érezzük magunkat az iránt emelni esdő szavainkat, hogy a további őszi táborozás szenvedéseitől felmentessünk.“

„Okaink a már elsoroltakban rejlenek, csak annyit említnék még, hogy városi körben nyugalmás békétől körül övedzve, alkalmunk nem volt megszokni a táborozásnak jelen változó s egészségünkre károsan ható nehézségeit, s így esodálni nem lehet, hogy századunkban már esekül azok száma, kik testi elgyengülés következtében különböző betegségeket nem szenvedtek, többen már eddig súlyos nyavalyákba esvén, haza vitették, számosan orvosi gondoskodás alatt sinlenek a Posonyi és Nagyszombati kórházakban, s néhányan századunknál, annyira, hogy jelenleg betegek száma 35 körül jár, s perczenként sokan elgyengültségről panaszkodnak; míg hon hagyott családaink sok élelemkereső apát, testvért nélkülözve, egy szorongató kétség sulya alatt remegnek.“

„Nem vonakodunk mi soha teljesíteni édes Hazánk iránti legszentebb kötelességeket, elsőik valánk áldozatul hozni tehetségünket a szorongatótt Hon oltárára, telhetett pénzbeli ajánlattal járultunk a közös ügyhöz, számos fiainkat s rokounkat boesátók apai áldásunkkal elébb a Honvédi zászlók alá, később toborzás utján az utóbb alakított szabad csapatokhoz, 4000 népességű városunk egymásután 220 egyént adott a Haza szolgálatára, ezeken felül kiállítá a reá vetett rendes ujonczokat, sőt megyei zászlóaljunkhoz és 8 havi szolgálatra 26 egyént adott, s összesen körülbelül csak néhány hónap alatt 300 egyént szolgáltattott. Ha ez áldozat városunk népességéhez arányoztatik, bátran állíthatjuk, hogy aránylag semmi községe Honnak annyit nem adott közös Honunknak. Mindezek városunk ifju erejét végkép kimeríték, elvégre 185 egyénből alakult századunk elemedett s munkában meggyengült, s a terhesebb sanyaruságokat nem bírható tagjai léptek ki s városunk teljesen kimerítettett. Ily helyzetbe vagyunk mi, s innét ered fő kötelességünk önmagunk s elhagyott családunk irányában, megtartani azokat és mi magunkat. Nem vádoltathatunk hazafini kötelesség mulasztással haza bocsátatásunk után sem, mert Gömörmegye zászlóaljában három nagyobb század 8 havi szolgálatra áll készen, melybe népességünkhöz irányzott mennyiséget kiállítottuk,

kiállítottuk a kivetett rendes ujonczokat, s táborozás utján Honvédi csapatokhoz 220 jó reményű fiainkat. Mindent áldoztunk tehát, mi tőlünk csak telhetett, s bátran elmondhatjuk, hogy édes Hazánkért tehetségünk megerőltetésével is áldoztunk. Most nagy részben családapák, közép s élemedett kornak, elgyengülten a kiállott táborozás sanyaruságai alatt, esdő szavainkat emeljük a mélyen tisztelt Honvédi Bizottmányhoz, hogy előterjesztett indokainkat figyelembe véve, bennünket családaink ápolására s megtartására a zászlóaljtól el és haza boesátani méltóztassék.“

„Nem fogunk mi elmaradni Haza iránti kötelességünk teljesítésében, sőt mint eddig mindent, mi tehetségünktől telni fog, készséggel áldozni fogunk imádott Honunk s nemzeti alkotmányos szabadságunk érdekében.“

„Mély tisztelettel lenni nem szűnik.“

Köpecsenyi táborban, nov. 2. 1848.

„Mélyen tisztelt Honvédi Bizottmánynak alázatos szolgálai:

A gömörmegyei zászlóalj Rimaszombat városi 2-ik százada.“

Papp Samu ügyvéd aláírása hiányzik az oklevélről; de nagyon jól ismerem azt, sőt ismertem őt magát s oly élelken emlékszem egész alakjára, komoly, értelmes arczára, villogó szeméire, sőt szakállára, hogy még öltözködését is pontosan le tudnám írni, a mint az év különféle szakáiban a eserenesényi utcán naponta elsietni láttam.

1848-ban divatos ugynevezett Kossuth-kalap volt a fején, a melynek karimájáról rengeteg vörös toll lógott le. Elefántesont fogantyúval ellátott sétatálcáját hóna alatt hordta s azzal csak akkor hadonázott, mikor az akták miatt nem tehetta oda, vagy mikor a Halasi Mihály timár esaholó ebe elől-utól bosszantotta.

S ez a szegény ember az ötvenes évek közepén nejtől felvirágoztatását ezéző, önmagának és a városnak halhatatlanságot ígéro merész műveit, a mely jelenleg Kovács József városi tanácsos tulajdonát képezi.

Hová lettek a kéziratok, nem tudom; de igen valószínű, hogy mint egy elméjében megzavarodott egyén hagyatékát, a város aligha tette levéltárába. Szegény Papp Sámuel üldözési mániába esett, mint az ötvenes évek alatt akárhány hazafi, s Rimaszombat városházának valamely kicsi szobájában fejezte be 1856. őszén viszontagságos életét.

Maga a folyamodvány hosszúságánál és rimánkódó irányánál fogva nem hat kellemesen az olvasóra. Nem is teljesítette a kérelmet Kossuth, hanem azt kérdezte tőlük: „Hogy hát meg van-e már mentve a haza?“ — ha nincsen — mint a hogy ozt mindenki jól tudta: teljesítsék kötelességüket!

Findura Imre.

nagyobb városokból, ak. r a fővárosból is sokan választanak forró nyáron üdülő helynek, különben is elég olesó életet adó városunkat, számosan tartózkodnának nálunk huzamosabb ideig, s itt költenék el azt a pénzt, a mit másutt úgy is kiadnak üdülésre vagy nyári tartózkodásra. Ha esinos nyári lakok, villák*) épülnének szép fekvésű s jó levegőjű városunk közelében s azokat olesón lehetne kibérelni, sokan jönnének ide s adnák kereskedőinknek, iparosainknak s más eladóinknak azt az összeget, a melyet arra szántak, hogy az időt nyáron is kellemesen töltsék el.

Valóban okos gondolat volt egy-két polgártársunktól, hogy a várostól nem messze, emelkedettebb helyen, bár gazdasági célok elérése végett is, egy kis házaeskát építtetett, a hol nyaranként üdülést is lehet szereznie.

Száz szónak is egy a vége: Többet tehetnénk közegészség tekintetében jó magunk javára.

Dixi et salvavi animam meam.

Benevolus.

A mult és a jövő.

Ismét egy év gördült le a nagy mindenségben. A mult és jelen közepén állunk. Innen visszapillantva az elmúlt lefolyt évekre és ha lelki szemünkkel benézünk a jövőbe, látni fogjuk: hogy multunkban nincs öröm, egy jobb jövőbe kevés a remény.

Láthatjuk, hogy a legközelebb lefolyt években mezőgazdaságunk, iparunk, kereskedelmünk, általában közgazdaságunk rohamosan hanyatlak. Mezőgazdáink — kivált a közép földbirtokos nemesi osztályból — évenként ezen meg ezen jutnak koldusbotra, maradnak tűzhely s hajlék nélkül, s lesznek földönfutói azon földnek, melyet ősapáik vérről szereztek: s még több ezen rohamosan közelnek az elbukás örvényéhez. A magyar föld legtöbbször idegen, nem magyar kezekbe kerül.

S ez a létező viszonyok folyásának természetes következménye: a magyar gazdának természetesen pusztulni kell akkor, midőn 8—10%-es adósságokkal terhelve van, 8—10%-es forgótőkét kapnak, mikor birtoka a mai válságos időkben, a mai alacsony buza- és marhaárak mellett csak 3—4%-et, sőt legtöbb esetben annyit sem jövedelmez, — így jövedelméből évi kiadásait fedezni képes nem lévén, évről-évre a föltőkét fogyasztja, mi csak hamar elfogy, vagyis vagyonilag tönkre megy. Tehát a kevés és drága pénz, a kevés és drága forgó-tőke okozza leginkább a magyar gazdák anyagi hanyatlását.

Láthatjuk, kivált az utolsó évtizedben, hogy erkölcsileg is rohamosan hanyatlunk, oly annyira, hogy a sikkasztások, lopások, csalások, öngyilkosságok nap-rap után nagy számmal fordulnak elő akkor, midőn csak három évtizeddel ezelőtt vajmi ritka volt. — A néhány év óta uralkodó jelszó: „bármí áron, az eszközöket nem válogatva, csak meggazdagodni.“ „A ezél szentesíti az eszközöket“ még a hazafiság, hazafiúi meggyőződés, a politikai elv is kenyérért bérbe s eladatik. — A nemzeti politika helyett legtöbb ember kenyérkereseti politikát üz. S mindezt legnagyobb részt az urhatárság, de leginkább az elszegényedés okozza. (Itt lehetetlen észbe nem jutni az embernek, hogy a német az elszegényítési rendszerével, a maga szempontjából, igen jó politikát követett, de célját nem érthette el.) De viszont annak is muszáj eszünkbe villanni, hogy amit a német idegen kormány el nem bírt érní, az a magyar önkormányzat által nagy mérvben elérett, ezt nemesak látjuk, de erősen érezzük is. Végül következtetileg azon gondolatra is kell jönnünk, hogy a parlamentáris, népképviseleti kormányforma, a mai keretében s gyakorlatában, nekünk nem üdvös, nem a nemzet géniuszához, vérmérsékletéhez s viszonyaihoz való, mert végeredménye rossz: már pedig minden intézmény jóságát, annak végeredményéről ítélni meg; vagy vezetőiben s végrehajtóiban van a hiba?!

A történelem határozottan igazolja: hogy a tiszta erkölcs az, melynek alapján egy nemzet nagy és hatalmas lehet, valamint azt is, hogy a megromlott erkölcs volt az, mely a hatalmas s erős római birodalmat romba döntötte, s romba döntött s fog dönteni sok más nemzeteket, s a magyar nemzetet is. A tiszta, önzetlen áldozatkész hazafiság, hazaszeretet volt az, mely a magyar nemzetet ezer éven át fentartotta, a magyar alkotmányt, alkotmányos szabadságot, a leghatalmasabb kül-ellenség tamadásai ellen, századokon keresztül harczolva megvédelmezte. S most, mindezek nagy mérvben hiányoznak, anyagilag, erkölcsileg pusztulunk. Sem pénz, sem posztó, sem erkölcs, sem hitel.

Igy vész lassacska minden magyar ember el.

Ez a magyar nemzet állapotának szomorú, de hü képe.

*) Ugyan kérem, hová tetszik gondolni? Szedő.

S a jövő? kevés jóval, kevés reménységgel bíztat, ha a nemzet bajai, közgazdasági bajaink, gyökeresen nem orvosoltatnak, s ha a meglevő s folyamatban levő közgazdasági politika továbbra is így folytatatik, állapotunk napról-napra rosszabb lesz, s napról-napra szegényebbek leszünk úgy erkölcsileg, mint anyagilag.

De hogy is ne, a tengerentuli s általában a világ-verseny nemhogy fogyna, de az olesó közlekedő eszközök nagymérvű szaporításával évről-évre nagy mérvben erősödik, nemesak, de újabb hatalmasnál-hatalmasabb verseny-társak lépnek a küzdőterre: első volt Amerika, azután jött Kelet-India, Ausztrália, meg újabb Nyugat-India, s nemsokára közép Afrika is fellépett versenyterre. Ezek elhalmozzák az európai fogyasztó államokat, gazdasági s állati-termékekkel, — melyeket feleáron állíthatnak elő, és sokkal olesóbban szállíthatják, a távolságot tekintve, mint mi — még inkább mint eddig, minek természetes következménye, hogy jövőben is, a buza stb. s állati termékek árai javulni nem, de hihetőleg még inkább alább fognak szállani.

A magyar gazda a világ-versenyben, a létérti küzdelemben, a mai létező viszonyok között, versenyképes nem lehet, — sikerrel nem versenyezhet — azt kívánni sem lehet, — a versenyterren biztos a legyőzete, mivel nem egyenlő fogyverrel harczol, mert hogy is versenyezhetne sikerrel a magyar gazda a tengerentuli gazdával szemben akkor, mikor a külföldi gazda 2—3% olesó-pénzzel, olesó s elegendő forgó-tőkével dolgozhatik s dolgozik, kellő szakértelem mellett: míg a magyar-gazda 8—10% pénzt használ, forgó-tőkéje egyáltalában nincsen, szakképzettséggel pedig — tisztelet a kevés kivételnek — a gazdák zöme nem bír. Ha pedig sikerrel nem képes versenyezni, akkor vesznie kell.

Ezen szomorú, nemzetpusztító, s lelket rázó jelenségeket, közönyösen, tétlenül, összetett kezekkel nézzük, pedig nem közönyös dolog ám az, úgy nemzeti, mint állami szempontból, hogy a magyar föld idegen, nem magyar kezekbe kerül, s hogy a közép földbirtokos, nemesi-osztály, mely a magyar alkotmányt teremtette s az alkotmányos szabadságot s a magyar államot századokon keresztül megvédelmezte, a nemzeti suprematiát e hazában fentartotta — pusztuló félen van. — Mert a legközelebbi komoly megpróbáltatás alkalmával, alkotmányos szabadságunkat könnyen elveszithetjük, a magyar állam könnyen romba dőnethetik. Nem közönyös dolog az sem, hogy a többi mezőgazdák, iparosok, kézművesek s kereskedők évről-évre szegényebbek lesznek.

Tehát tennünk kell, a cselekvés mezejére kell lépünk. De hát mit tegyünk? Mikép cselekedjünk?!

Először is mai közgazdasági politikánkat kell megváltoztatni, — legyen az nemzeti, a közgazdaságot minden irányban emelő s előmozdító. Törvényhozásunk ne üzzön párti, hatalomra vágyó politikát, ne töltse legtöbb idejét, párti s hatalomra törekvő meddő vitákkal, — személyeskedésekkel, — de tanácskozzék behatóan azon: mint lehetne közgazdasági állapotainkon segíteni, s hazánkban az anyagi és szellemi jólétet emelni.

Nekünk, magyar nemzetnek pedig, oly országgyűlési képviselőket kellene választani, ki nemzeti s nem kenyér politikát követ, ki hatalomra, hivatalra nem vágyik, ki független, ki a népközt élve, annak nehéz anyagi viszonyait ösmeri, s azt nemesak érti, de érzi is, s így azok baját orvosolni képes: mivel csak oly orvos képes sikerrel gyógyítani, ki a betegséget felismeri. A kis telkesgazdáknak pedig, nem kellene a spiritusz-szag után menni, s nem azt választani képviselőnek, — ki legtöbbet mutat, legjobban veszteget, ki legtöbb, soha be nem váltott ígéretekkel halmozza el, — de oly férfit, ki a fentebbi érnyes tulajdonokkal bír. Az elmondottakból láthatjuk, hogy legtöbb bajaink legfőbb forrása önmagunkban rejlik.

Másodszor a közmondás igaz szavait követni: „Segíts magadon, az Isten is megsegít.“ bajaink orvoslása végett társulatokban, egyletekben kell tömörölnünk, hogy egyesült s összetett anyagi és szellemi erővel, öntudatosan egy cél: az anyagi és szellemi boldogulhatásunk felé törekedni.

Igy első sorban is a mező gazdasági egyletek, az országos gazdasági egyletekkel egyesülve, s a mezőgazdaságunk élén álló férfiakkal megejtethetnek: egy nagyszabású, országos, olesó 2—3%-es lassu törlesű 40 éves, a birtok realis értékének 3/4-éig terjedő, mezőgazdasági-kölcsön kieszközlését külföldön, hol a tőke-pénz annyira fel van halmozva, hogy sok milliókra rugó nagyobb összegeket 2%-ra sem képesek értékesíteni, a tőke teljes biztosítása, s az évi kamatok pontos befolyásának biztosítása mellett kétségen kívül kaphatnánk: csak akarni kell, s ez irányban tenni kell.

Ezen kölcsönrel a magyar gazda nagy kamatu

terheit, olesó kamatává convertálhatná, nemesak, de olesó forgó-tőkére s nagyobb személyes hitelre is tenne szert, — mert a személyes hitel a fizető képességgel arányos, már pedig, ha a mostan fizetni szokott 8—10% helyett, a szóban levő kölcsön folytán csak 3—4% fizetne, fizető képessége (adófizető képessége is) s így hitele is, egyszerre megkétszereződne. Olesó s elegendő forgó-tőke használása mellett, a hasznos jövedelmek befektetéseket is megtehetne, minek folytán birtoka anyit jövedelmezhetné mint most. S ezzel közvetve még a magyar-ipar is tetemesen emelkedne, mert a magyar-gazdák, mint az ipar-cikkek legfőbb fogyasztói, két annyit fogyaszthatnának, mint jelenleg.

Szerény nézetem szerint az olesó pénz s olesó forgó-tőke előteremtése a szóban levő kölcsön által, a legfőbb nélkülözhetlen tényező, s az egyetlen út és mód, mely mezőgazdáink bajain alaposan, gyökeresen segítene, a mezőgazdaságot s ezzel a nemzetgazdaságot emelni, s felvirágoztatni, s a magyar mezőgazdát versenyképesé tenni lehet. E nélkül hasztalan minden jó tanács, még a szakértelem is, ha nincsen pénz-erő a hasznosnak látott dolgok kivételére.

2-or. Egy akarattal s egyesült erővel az olesó biztosítást jég és tűz ellen — egybekötve a megyei hitelszövetkezet létesítésével — is elérhetjük, mely mellett a gazda, iparos, háztulajdonos, szóval minden megyei polgár, az olesó biztosításon felül, olesó, könnyen hozzáférhető forgó-tőkéhez juthatna, melynek gyakorlati kiviteli módja, részletesen meglátható a megyéhez már rég benyújtott, s onnan tanulmányozás végett, egy szűkebb körű bizottságnak kiadott: „A kölcsönösen kötelező biztosítás és megyei hitelszövetkezet“ című tervezeti javaslatomban.

3-or. Erkölcsi állapotaink hanyatlásán s romlottságán is, magunk a társadalom, társadalmilag segíthetünk legtöbbet, ugyanis: az erkölcsileg romlott, jellemetlen, megbélyegzett ember, az uszoros is, egy akarattal, a társadalomból, minden társas-körökből teljesen, végkép s szabályszerűleg kizárható, kitiltandó lenne, még egyesek által sem méltatnának szóváltásra. Nem volna ennél nagyobb büntetés, nagyobb ostor az erkölcselenségek megfékezésére.

De minf viselkedik mai társadalmunk jelenleg az ilyenek irányában?! Csak legyen gavallér, legyen divatosan öltözve, játsza az urát és befogadják a legelőbbkelő társaságokban, s meleg kézzorítással üdvözlök a legnagyobb urak is; elfelejtve erkölcsi szegénységét, nem látva megjelentelemségbeli gazdagságát. Ez nem helyes, nem következetes s visszás eljárás, mert a közmondás is azt mondja: „a madarat tolláról, az embert barátjáról ismered meg.“

A megírottak volnának azok, melyeket közelmultunk s jövőnkre nézve elmondani ohajtottam, hiszem, a képek nincsennek fulsötét színekkel eesetelve, valójában sötétebbek azok, s kétségbe ejtőbbek, mint gondolnók, ha nem igyekszünk egyesült erővel azokon segíteni.

Adja az ég, hogy sorsunk s hazánk sorsa a legközelebbi jövőben jobbra változzék, adjon Isten minden igaz magyar embernek, boldog új esztendő. De így talán kevés embernek kívánok jót, — azért utolsó kifejezésemet — jó kívánságotomat — az igaz-szó kihagyásával javítom ki s ujjítom meg.

P.-Apáti, 1889. évi decz. hó 31-én.

Vajda Gyula.

Levelezés.

Jolsva, 1890. január 2.

T. szerkesztő ur! Elmult ismét egy év! Az új év előttünk áll, sötét titkaival. Képeletünk a jövőben esatanggal, reményünk szöb, rózsás színben varázsolja lelki szemünk elé a jövőt: s a mult évnél — mely emléket gyszabtetükkel véste „A legelső magyar ember: a király“ s minden igaz és hü magyar szívébe — ez új évet, mint egy jobb, boldogabb s örömteltebb évet, — mindenki szívből üdvözli.

Igyekedett is a mult szomorú emlékeitől — mindenki szabadulni; s alig várta az alkonyt, hogy — hálát adva a Kegyelem urának a multért, — s hogy elérkezzék a várvavárt est — midőn ott is, hol egész éven porlepte a 32 lapos bibliát — elővették, hogy dió-és mogyoróra játszódnak, a lyukas felett kaczagjanak, — a család apraja, nagyja örüljön, vigadjon. Így van ez ősi szokás szerint s így volt itt is. De ez egyszer nem, mert alig egy pár nappal karásony előtt, megszületett az eszme: hogy alkalmat kell nyújtani, hogy a város intelligens eleme közös örömben, vígságban, kellemes és olesó szórakozás közben feledje a multat, a jelen és jövőnek. Ily cél vezeté a helybeli műkedvelői egyesületet akkor, midőn valóban élvezetet nyújtó előadása és rögtönzött mulatsága által egybegyűjtötte a város előkelőségét Szilveszter-estéjén, midőn a fesztelen jó kedv — mert mintha egy nagy családban lettünk volna — az öröm, vígság, világos virradtig nem csökkent, a miért ez estre, illetve a sikerült előadásra s még sikerültebb mulatságra minden részvevő kedvesen fog visszagondolni.

Előadták Berezik Árpádnak „A bál királynő“ című 1 felv. vigjátékát jótékony célra.

Füleky Belizár szerepét Hoffer Tivadar s nagyvagyó neje Natáliát Victoriszné, leányuk Jozefiut Csernok Ludmilla, Szabó Elemért dr. Szabó Elemér, Gyarmathy Istát Muránszky Kálmán, Temesi Laezít Porubszky Imre, Kereszti Abrist Rátkovszky Árpád, Fodor Thaszilót Illés Géza, Jean pinczert ifj. Remenyik Károly játszották igen ügyesen, miből következik, hogy a sugó is jól adta szerepét.

A mulatságban ott láttuk: Bazilidesz Gusztávné, Bankó Jánosné, özv. Csernokné, Fűkö Jánosné, Hrotko Jánosné, Illés Gizáné, Jureczky N., Neográly Antalné, Podhradszky Endréné, Rencz századosné, Szikora E.-né, Tóth György, és Victorisz Sándorné, Hoffer Tivadarné, Rátkovszky Árpádné urhölgyeket, továbbá Illés Valika és Hedvig, Neográly Irén, Csernok Ludmilla és Anna, Felner és Szikora Erzsike, Bazilidesz Anna, Bankó Juleska, Erpf Angela, Ida és Franka, Mándy Hermin kisasszonyokat. Nemsokára ezt, a már előbb tervezett, táncmulatsággal egybekötött előadás követi a „Nő-egyesület” és a „Tiszti özvegy-egyesület” javára. Az a kár, hogy ekkor már egy jó műkedvelővel s jobb tánczossal kevesebb lesz, s kevesebb lesz egy finom modoru társalkodóval s a mi fő: valóban jó barátal.

Az új év, új vidékre, — új hivatásra vitte Porubszky Imre szolgabíróját, de hozzáink csak a régi maradjon, mit remélve, a távozását igazán sajnálók, — még egyszer minden jót kívánunk neki.

Midőn már soraim befejeztem volna, hallom, hogy az új év estéjén „Penaz” című korezmában a honvédségi őrzőartot valami garáza kocsisok köteleességük teljesítésében feltartóztatták, s kicsinylő kifejezéssel illették, s mielőtt ezt az őrzőart megtorolta volna, — azok szét futottak s hasáb fával lesben várták a korezmából kijövő őrzőartot, — melynek egyikét a hasáb fa úgy talált, hogy élet-halál közt van, s még egy másik is megsérült. A kocsisok közül az egyiket Hudaesek András teljesen át szúrták, s már eltemették, a másiknak Priebradszky Jánosnak bele omlott ki, s életben maradásához nincs remény, s a harmadik Kekenyik András volt, kinek fejét és hátát hasították fel, de nem halálosan, ezeken kívül többet sebesítettek meg. A katonák mind ez ideig nem halt meg, de veszélyes a baja.

Ehez hasonló eset még nem fordult elő. Hogy melyik a hibás az még nincs megállapítva s azt lehet sejtetni, hogy az őrzőartok nélkül nem támadott s ha nem látta volna katonai önértékét sőtve, s ha tetteg is nem bántották volna, a legvégső esethez nem folyamodott volna. P. P.

Pályázati hirdetés.

45. sz. — Szabó Rimaszombat r. t. városában a tek. alispáni hivatal 102/1890. sz. a. kelt határozatával az általános tisztújítás határnapjánál f. évi január hó 16-ikánál d. e. 9 órája tüzetett ki. Ennél fogva felhívhatunk mindazok, kik e helyt rendszeresített állások bármelyikét elnyerni kívánják, miszerint f. é. január hó 15-ikének d. e. 12 órájáig a hivatalban állók a polgármesternél jelentkezzenek, a hivatalon kívül állók pedig a minősítéshez kötött állásokhoz mérten felszerelt pályázati kérvényüket a tek. alispán urhoz, mint a választás elnökehez adják be.

Rimaszombat, 1890. év január hó 4-ikén.

Megbízás folytán:

Szabó György, polgármester.

Nagy Ferencz, főjegyző.

Helybeli hírek.

Fogondnokválasztás. — Január hó elsején isteni tisztelet végeztével igen szép egyetértést és higgadtságot tanúsító egyházközségi gyűlés volt az ev. ref. templomban. E gyűlésen először is Terhes Pál lelkész üdvözölvén az egyház tagjait, sajnálattal jelenti, hogy az eddigi lelkes és tapintatos fogondnok, Csider Károly, gyöngéledő volta miatt visszavonhatatlan lemondott anyai éven át igazi rátermettséggel viselt állásáról, ennél fogva a jelen alkalommal a gyűlésnek multhatatlan köteleességévé vált új egyházi fogondnokot választani. Erre Molnár József ügyvéd és tekintélyes egyháztanácos valódi ékesszólással és a szív legmelegebb hangján esetelvén a lemondó érdemeit, a melyeket Csider Károly oly sok éven át vallása iránt való lankadatlan buzgalommal, az egyház irányában tanúsított áldozatkészséggel szerzett meg, indítványozta, hogy a lemondó Csider Károly érdemeinek elismerésül, az egyházközség elévülhetetlen tiszteleté és ragaszkodása jeléül örökös tiszteletbeli fogondnoknak válassza meg és a lemondó érdemeit jegyzőkönyvben örökíttessen meg, továbbá a lemondó, de nem bucsuzó fogondnok teljes megnyugtatósa végett is egyetértő értelemmel válaszson az egyházközség az ő helyébe egy méltó utódot, s ez az ő véleménye szerint Baksay István érdemeinek gazdag tanár volna. — Molnár József indítványait egyhangu lelkesedő felkiáltással fogadta el a népes gyűlés. Azonban Baksay István az ő ösmert szerénységével elakará magáról hártani a nem remélt tiszteletet. Még három nyomatékos felszólalás után Baksay István, látva az egyhangu s osztatlan bizalom nyilvánulását, szerény, de önértékes hangon köszöni meg a belé helyezett bizalmat s a lelkész szavai után azonnal letéve az esküt. A megtisztelő szép álláson sokáig köztisztelőben és szeretetben díszkedjék a derék férfi! Valóban ritkán lehet látni oly szép lefolyású gyűlést, mint a minő volt ez is!

Tisztelgés. Abból az alkalomból, hogy Baksay István tanárt, ki Rimaszombat társas életében negyvenhat éves tanársága alatt sok szép ügyet mozdított elő, az ev. ref. egyház a fogondnoksággal tisztelte meg, részint az egyházközség és előkelőbb férfiai, részint a tanárkar és egyesek új év első napján szép számmal keresték fel s mondtak neki szíves üdvözlést.

Esküvő. Folyó hó elsején esküdtött Csillag Mór, helybeli járásbírósi irnok, a losonezi izraelita templomban örök hűséget Oppenheimer Vilma kisasszonynak.

Halál Stolcz Márton polgártársunkat a múlt héten ismét súlyos csapás érte, elvesztvén Anna nevű kedves leánykáját. Béke hanvaira!

Halál. A Kubinyi családot szintén fájdalmasan érinti az a veszesség, mely özv. Kubinyi Antalné szül. Kubinyi Emma urhölgy halálával érte. A derék nő elhunytá alkalmával a család a következő gyászjelentést adta ki: Kubinyi Andor és neje szül. Szentmiklóssy Ara — Klemma, Bandi, Ara gyermekeivel; — Kubinyi Gizella és fér-

je Kubinyi Ferencz — László Gyula, Ferencz, Izaura gyermekeivel; — Kubinyi Emma és férje Repeczky Andor — Aladár, Berta, Izaura gyermekeivel — fájdalomtól megtört szívvel jelentik forrón szeretett felejtethetetlen édes anyjuknak, nagyanyjuknak illetve anyósuknak Felső-Kubinyi és demjénfalvi özv. Kubinyi Rudolfné szül. Kubinyi Emma asszonynak folyó év és hó 7-én hosszas szenvedés után, élte 65-ik évében történt elhunytát. Hült tetemei a tamásfalvi sírkertben, az ág. evang. egyház szertartása szerint folyó hó 9-én délutáni 2 órakor fognak nyugalomra tétetni. Áldás és béke lengjen porai felett! — Kelt Tamásfalán, 1890. január hó 7-én.

Adomány. A Tompa-szobor javára a helybeli polgármesteri hivatal utján a rimaszombati járásbírósgától három frtot kaptunk, melyet bizonyos becsületsértés ügyben támadt per folyamán az illető férfiú ajánlott föl a nevezett célra. A pénzt köszönettel fogadva rendeltetése helyére juttattuk.

Számadatok. A rimaszombati egyesült protestáns főgymnasium tanári nyugalmidijintézetnek 1889. évről bevétele volt adományokból 855 frt 18 kr., kamatokból 175 frt 40 kr. Vizsgálatdíjakból 86 frt, vegyesekből 7 frt 04 krt. Tanároktól 167 frt 60 krt, iskolai pénztárból 220 frt, összesen: 1511 frt 22 kr. Vagyon-állás 1888. év decz. 31-én a tőke-vagyon telt 3165 frt 91 kr., mely az 1889. évi vagyon gyarapodással 1511 frt 22 krral összesen 4677 frt 13 krra emelkedett.

Nepesedés. A lefolyt 1889-ik évben a róm. katolikusoknál született 67 fi, 62 nő, összesen 129; ezek közül meghalt 13 fi, 10 nő, összesen 23. Általában véve meghalt 66 fi, 71 nő, összesen 137. Tehát ötten több fia született mint leánya, hárommal több fia halt meg, mint leánya. A születésnél a halálozás többlete 8, mely számot az idegeneknek itt elhalálózása szaporította fel ennyire. — Ev. ref. vallásuknál született 43 fi, 29 nő, összesen 72, meghalt 35 fi, 36 nő, összesen 71, melyből 9 idegen volt, tehát a szaporodás 10; házasodott 14 pár; nem vált el egyse, az ev. ref. vallásra tért egy pár, róla nem tért le senki. — Az ág. ev. felekezetiéknél született: 32 fi, 30 nő, összesen 62, meghalt 29 fi, 17 nő, összesen 46; házasodott 11 pár. Egy pár sem vált el és senki nem tért az ág. ev. vallásra, más hitre tért egy nő. — Az izraelitáknál született 12 fi, 3 nő, összesen 15; meghalt 10 fi, 3 nő, összesen 13; a halálozást itt is a nem helybeliek szaporították, egybekelt 4 pár.

Temetkező társulat. A rimaszombati ált. ipartestület f. év és hó 5-én tartott előjárósági ülésén elhatározta, hogy kebelében egy „általános temetkező egyesületet” szervez, azonban habár ez intézmény színezte „testületi” lesz is, a közgyűlés elé elfogadásra ajánlandó alapszabály tervezet szerint tagjai lehetnek testületi tagokon kívül is mindkét nembeli 10—60 éves, egészséges egyének, helybeli lakosok. — Mindenik tag fizet egyszersmindkorra 50 kr. felvételi, és mindenik tagtárs elhalálózása alkalmával 10—50 éves korig 10, és 50-től 60 éves korig 20 kr. temetési díjat az egyet pénztárába. A temetési jutalék 40 frt, melyet az egyesület a tagok elhalálózása esetén mindenik tag hozzájárulásának, tekintet nélkül a befizetett díjak összegére, azonnal ki fizet. — Örömmel üdvözöljük derék iparosainkat, hogy a lapunkban két évvel ezelőtt fölvetett eszmét megvalósítani törekvésnek. Részünkről is szívesen beállunk ama nemes célú társulatba s másokat is ösztönzünk rá, mert más városban lakó rokonaink és ismerőseink elhunytá után tapasztaltuk ez intézmény áldásos voltát. Lapunk egyik helybeli munkatársa egy ilyen egyesületről már ilyen téren szép tapasztalatot szerzett, sőt nála most is van két efféle alapszabályzat. — Ugyancsak ezen előjárósági ülésen, a városi képviselő testület által egy ipariszkolai alap létesítése kérdésében intézett megkeresés folytán határozott, hogy a helybeli iparos tanoncz iskola javára febr. hó 16-án egy táncmulatság rendezetik.

Bál. A Tamásfalán ötödikén tartott táncmulatság igen szépen sikerült, a négyest legalább is negyven pár tánczolta, a dalegyesület pedig csinos dalaival mulattatta a nem tánczókat. Az anyagi és erkölcsi tekintetben meglehetősen sikerült mulatság jövedelmét a rimaszombati ág. ev. templom csilláralapjára fordítják.

Theatst. A helybeli korezola-egyesület sikerült theatestlyt rendezett a kaszinó játszótérben múlt hó 31-én. Sikerültnek azért mondható, mert azok, a kik megjelentek, fészelen mulatozás közt várták be az új év első perceit, — de azért nem ártott volna, ha legalább öt-anynyan vesznek vala részt az ó-estnél halotti torán. Nő mintegy nyolcz volt s kétányi tánczos fiatal ember, kik bőven gondolkoztak arról, hogy Palócz Kálmán ne muzikáljon hiába. A multság csak a hajnali órákban ért véget.

Vármegyei ujdonságok.

Lemondás, kinevezés. A kőszá hirre nem szeretünk sokat adni, azért némely memendórára nem ügyelve, hallgattunk bizonyos nagyfontosságú hírekről. Most azonban hiteles kuforrásból közöljük, hogy megyénk szeretve tisztelt főispánja Fáy Gusztáv ur ó méltósága hivataláról lemond s helyére fia Fáy László országgyűlési képviselő urat nevezi ki királyunk ó Felsője. A meny nyire fáj szívünknek, hogy megyénknek érdemekben megőszült derék főispánjától meg kell válnunk a hivatalos pályán, annyira jól esik lelkünknek, hogy helyét derék fia, a mi országgyűlésünk egyik szorgalmas képviselője foglalja el. Adjon Isten a lemondó főispán urnak 18 évi főispáni s 50 éves lelkes hivataloskodása után hosszú boldog életet, megérdemelt nyugodalmat. Kedves fia pedig sokkal ifjú erőben vessze vármegyéink ügyeit s környékeze díszes állásában a tisztelet és ragaszkodás minden oldalról. A Fáy László ur lemondásával megüresedő képviselőségre hat fellépőt is emlegetnek. Mi még most korainak tartjuk a nevek közzétételét. Közönségünknek ugy is régóta csak egy jelöltje van, ki körül — ha a jelöltséget elfogadja — osztatlan bizalommal csoportosulni fog.

Uj évi ajándék a királynak. Gocsaltovszky nevű 20 éves szárszabó ifju Jolsvárol azon gondolatra jött, hogy művével, hat évesnek való, gyermek-szülérel kedveskedni fog a Királynak, s hogy ezzel is bebizonyítsa hódolatát és szeretetét. A szűrt, — melyen novembertől éjjel és ünnepnapokon dolgozott — fekete, finom téli posztóból selyemmel kivarva elkészítette, — mi ugy izlésses, mint szép kiállításá miatt, meglepő volt. A galléron „Honi-ípar” a derékon „Hazafiai szeretet” volt kivarva, belseje glottal bélelve. A kereskedelmi- és iparkamarának

küldötte el. Hogy méltónak találták-e az elküldésre, még nem tudni. Értéke 30 frt.

Halál. A múlt hét szombatján halt meg Hámos Józsefné szül. Máriássy Malvin urhölgy Budapesten, ahol nemrég elárult unokáinak neveltetése és tanítása végett tartózkodott a jó nagymama. A boldogultat Budapestről hétfőn szállították lakóhelyére Cserenesénybe, és ugyanaz nap d. u. három óraker a megyei és városi értelmiségiek, köztük a rimaszombati főgymn. tanári karának nagy részvéte mellett, temették el. A hű feleség, gondos anyja és nagyanyja, meg jó gazdasszony és a közügyek iránt is rendkívül finom érzékű és lelkesedni tudó urhölgy felett Glanf Pál lelkész mondott megható gyászbeszédet. — Még most is a legnagyobb melegséggel emlékeznek meg számosan arról, mit tett e nemes lelkű és mélyen hölgy annak idején, hogy a helybeli protestáns főgymnasium egyesülésének 25 éves emlékünnepe a legfényesebb erkölcsi és anyagi erehőnyét érhesse el. A koporsót számos, szebbnél szebb koszoru borította. A mint hamarjában följegyezhetjük, ilyen felirat volt rajtok: „Férfjed,” „Zoltán,” „Aladár,” „Manó,” „Malvin,” „Viktor,” „Margit,” „Lenke,” „Kálmán,” „A legjobb anyósának és nagyanyának Mariska és gyermekei,” „Fivéréd,” „Szeretett sógornőjének Özv. Hámos Antalné,” „Szeretett unoka testvérőknök Ara és Andor,” „Hanzély-Fáy Eleonora,” „Máriássy Margit és Ida,” „Szeretett unokatestvérőknök Ida,” „A dási ág. ev. egyház szeretett jöltevőjének.” — A család gyászjelentés a következő: Hámos József mint férj, fia: Aladár, Zoltán, nejeikkel: báró Vay Mária, és Kubinyi Gizella, édesanyja Fáy Petronella, nővére Máriássy Gizella, unokái: Fáy Margit, Lenke, Kálmán, Manó, Malvin, Viktor, Hámos Józsi, Lilla, Kata, Loránd, Hámos Aranka és Zoltán ugy a saját mint az összes rokonok és jóbarátoknak fájdalommal szívvel jelentik forrón szeretett nő, illetve anyja, leánya és nagyanyja Hámos Józsefné sz. Máriássy Malvina asszonynak, folyó évi január hó 4-én délelőtt 11 óraker élete 59-ik évében, rövid, de súlyos szenvedés után történt gyászos elhunytát. A boldogult földi maradványai folyó évi január hó 5-én délelőtt fél 10 óraker fognak a gyászházban: VIII. kerület, Stáció-utca 10. szám alatt az ágostai egyház szertartásai szerint beszenteltetni és 6-án délután 3 óraker a cserenesényi temetőben örök nyugalomra tétetni. Budapest, 1890. január hó 4-én. Áldás és béke hanvaira! — Fájdalommal hallottuk azt a szomorú hírt is, hogy Tóth Sámuel serkői ev. ref. lelkész, egyházmegyei érdemes tanácsbíró és lelkes férfiú hétfőn jobb hazába költözött. Temetése tegnap d. u. sokak jelenlétében ment végbe. Legyen áldott emlékezte! — Kupay Dénes vályi ev. ref. lelkész neje szül. Kónya Vilma asszony, hosszas és győtrő szenvedés után 1890. jan. 5-dikén 35 éves korában elhunyt.

Esküvő. Pfoz Ferencz, az első magyar papirgyári részvénytársulat igazgatója Nagy-Szlaboson folyó hó 7-én vezette oltárhoz özv. Siráky Elné városunkban is széles ismeretséggel bíró mély leányát Jolánt a budapesti Deák Ferenczteri evang. templomban. Az előkelő párnak tartós boldogságot kívánunk a megkötött frigyhez.

Adakozás. Szollár Pál hosszúsói tanító a gömörmegei magyar közművelődési egylet javára gyűjtést rendezett, melynek 16 frt 4 krból álló eredményét legközelebb beküldte az egyesületi pénztárba. Ezen összeghez járultak: A hosszúsói evang. egyház 10 frt, Flander István, Klein Ignác, Chovan István, Szollár Pál 50—50 krt., Fischer Miksa 30 krral, Hosszúsó községe 3 frttal, többen 54 krral = 16 frt 4 kr. Bár mások is követnék ezen példát, melynek jelentősége nem annyira a gyűjtött összegben, mint inkább a nemzeti eszme és öntudat fejlesztése és terjesztésében rejlik.

Alapítvány. Remenyik Pál, jolsvai polgár, ki a jolsvai evang. egyház és iskolára már több alapítványt tett, újabbán 100 frtot adományozott, hogy annak kamatja évenként egy a magyar nyelvben legtöbb haladást tett leányiskolai szorgalmas tanulóknak adassék ki. Követésre méltó példa! Ez alkalomból azonban nem mulaszthatjuk el a tanügy pátróusainak figyelmét felhívni az iskoláinknál tapasztalható hiányos felszerelésre, mely miatt a legbuzgóbb tanítók sem képesek kellő erehőnyét elérni. Míg ösztönőjokban ugyszólván bővelkednek iskoláink, a legszükségesebb taneszközök hiányát érzik. Az iskolai könyvtár, felszerelés, tankönyvgyűjtemény, tornaeszközök gyarapítására, az iparkert berendezésére, a meglevő tanítói állomások jobb díjazására, ujanak szervezésére teendő alapítványok tanügyünk előbbvitelére kiváló és állandó jó hatással leendnek.

Lebonyolították. 281 községünkbeli regále-jog bérbeadása a múlt év végéig húzódott s általában azt hitte mindenki, hogy január elsejére a legtöbb korezma zárva marad, mert nem lehetett tudni, ki kapja meg a bérletet. Mint értesülünk 251 község regále-joga január elsejéig bérbe alott s csak 30 község maradt függőben ez év első napjára. Az állami pénztárba befolyó bérösszeg 320,000 frtra megyen. A pénzügyminiszter a regále-jog bérlet előnyös és gyors letárgyalásért Netkovszky Adolf pénzügyi tanácsosnak és igazgatónak elismerését fejezi ki.

Tűzeset. Sajó-Gömörön folyó hó 6-án vízkeroszt napján, délelőtt 10 és fél óraker tűz ütött ki a Szentiványi-kastély közelében, mely rövid idő alatt 4 esztűt hamvasztott el. A tűz akkor keletkezett, midőn a lakosság legnagyobb része a templomban volt, rövid idő alatt sikerült azonban a pusztító elemet fékezni, mi a teljes szélesedének, nemkülönben ama körülménynek is köszönhető, hogy a fedelek hóval voltak borítva.

Az agtelki barlang egy második kijárata építése költségeinek előállítására szombaton tartották meg Kassán a már említett hangversenyt a díszes Schalkház-főle vendéglő nagyszerű termében. Közreműködtek egyebek közt Wittenberger Otília urhölgy, Thomás István zongora- és Elischer gordonka-művészek s a 65. számú ezred zenekara.

Érdekes vad. Január 2-án Oldalfalán Varga Pál udvarába egy jól kifejlesztett vadmaeska fényes nappal, délután fél 3 óraker beosont s egyenesen a baromfiak közé csapott. Az udvarban foglalkozó gazdát semmibe sem vette. A gazda larmájára a szomszédok csakhamar összegyűlekeztek, s minden oldalról körülfogták a tolvajt, de ő keme az udvarról az őlpadra, innen a ház padra vonult: de itt sem maradhatott sokáig nyugodtan, mert a mindinkább gyülekező nép bátrabbjai ide is követték. Szorult helyzetében neki vágott üldözőinek s a nyitott ház eresz alatt rést látván, már-már sikerül a szabadulás, de egy, az udvaron álló legény észrevette s az épen lefele ugró vadmaeskat derékon esítte s akkor sem boesátotta el, mikor a maeska szabadulási vágyból egy jót hasított hatalmas

körmeivel a legény karján. Aztán többen is megfogták s biztonság kedvéért vasvillával a fejét keresztül ütötték s lábait összekötötték. Mondják, hogy 50 drb baromfinál többet elpusztított a faluból s több helyről fényes nappal is kergették a rókának vélt vadmaeskát.

Meghivo. A rimavölgyi felügyelő és előmunkás olvasókör könyvtára javára Likéren, 1890 évi január 11-én, esti 7 órakor az ujonnan épült „Elemzési Intézet” nagy termében zártkörű táncmulatságot rendez. Belépti díj személyenként 80 kr. — Családjegy 1 frt 20 kr.

Az oldalfali körjegyző lakás hiányában székhelyét Oldalfalából Runya községbe költözött át. A nyolcz községből álló körjegyzői kerület most kényesen megszerkezhetné Oldalfalában az u. n. alsó-csoresna helyiségét állandó körjegyzői laknak. De persze, a nép felsőbb beavatkozás nélkül mit sem tesz.

Uj jódforrás. Vármegyénk előhaladására, illetve még hirvevesebbé jutására nézve örömmel hozzuk köz tudomásra a szenvedő és gyógyulni akaró betegek érdekében, hogy Csizben az eredeti jód- és bromforrástól 30 méternyi távolságban, a felszín alatt 35 méter mélységben furás útján új jód-forrást fedeztet fel a forrás okos és körültekint igazgatósága, a forrás már az eredetinek eddig is tízszeres jódmenységét szolgáltatja. Kétséget sem szenvedhet, hogy ha az eddig 24 méter mély kutat a forrásnak megfelelően még 11 méterrel alább leásatják, az átmérővel a vízmennyiség is fokozódni fog. Az újabb megjelent vegyi kísérlet az eddiginél nagyobb jód tartalmot állapított meg. — Különbön lesz szerencsénk a részletes vegyelemzést is közölünk annak idejében. Ez adatokat a legbiztosabb és szakértő forrásból közöljük. Ime egy-gyel több ok arra nézve, hogy vármegyénk, e kis Magyarország még nagyobb látogatásnak örvendhessen! A magyarok istene segíti e vármegyét természeti adományainak bőkezűségével az előhaladásra, csak mi, benne lakó emberek munkálódjunk nagyobb mértékben a saját jól felfogott érdekünkben is a megyének szélesebb körben is híressé tételére!

Vegyes hírek.

Kinevezések. Borbély Lajos, a rima-muránsalgó-tarjani-vasmű-részvénytársaság vezérigazgatója Severlay Zoltán gyakornokot, városunk szülöttét gyári tiszté, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter pedig Potrecz Bélát a posta és táviratvizsgáló vizsgázott gyakornokot posta és táviratvizsgáló nevezte ki.

Előleptetés. Scholz Vilmos a selmezei bányászati akadémián II. osztályú rendes tanár, ki több éven át a tiszolci vasgyár igazgatója s az ottani magyar párt tevékeny és áldozatkész vezére volt, bányatanácsosi ezimmet és jelleggel I. osztályú tanárrá nevezetett ki. A bányatanácsosnak megyénkbeli nagyszámú tisztelői és barátai örömmel fogadják ezen méltó kitüntetés híreit s gratulálnak hozzá.

Jászai Erzsike a múlt héten Bokody szintársulatánál szerepelt Kőbányán. „Tündérlak Magyarhonban” cz. népies bohózatban lépett föl elég jó sikerrel.

Halál. A helybeli Baksay-családoknak nagy gyászalón január 5-én, a mikor özv. Baksay Józsefné sz. Fözö Julánna 91 éves korában Sárospatakon jobb létre szenderült. A jó édes anyja temetése, — melyre gyermekei István a tanár és József a kereskedő elutaztak, — ugyanott 7-én ment végbe nagy részvét mellett. — A család által kiadott gyászjelentés a következő: Alólírottak fájdalom szívvvel jelentjük, hogy jó édes anyánk, illetőleg napánk, nagyanyánk és szepányánk, özv. Baksay Józsefné szül. Fözö Julánna asszony, folyó évi január hó 5-én, d. e. 11 órakor, életének 91-ik évében elhunyt. Temetése folyó évi január hó 7-én d. u. 3 órakor, az ev. ref. egyház szertartása szerint fog végbemenni. Sárospatak, 1890. január 6. — Baksay István rimaszombati tanár, Baksay Erzsébet özv. Arday Károlyné, Baksay Dániel aggteleki ev. ref. lelkész, Baksay Borbála férjezett Eperjesy Józsefné, Baksay József, Baksay Pál, mint gyermekek. — Baksay Istvánné szül. Süteő Terézia, Baksay Dánielné szül. Gondol Sarolta, Baksay Józsefné szül. Soós Terézia, mint menyek, Eperjesy József, mint vő. — Liszkay Teréz férjezett Buza Jánosné, Baksay Ilona férjezett Sággy Sándorné, Baksay Erzsébet férjezett Vattay Lászlóné, Eperjesy István, ifj. Eperjesy József, Eperjesy Ferencz, Eperjesy Erzsébet férjezett Czinke Istvánné, Eperjesy Ilona, Baksay Matild férjezett Stech Kálmánné, Baksay Aranka, Baksay Dezső, ifj. Baksay József, Baksay Gizella, ifj. Baksay István, mint unokák. — Görög Katalin férjezett Eperjesy Istvánné, mint unokamenny. Buza János sárospataki tanár, Sággy Sándor belyei ev. ref. lelkész, Czinke István erdőbényei ev. ref. lelkész, Vattay László rimaszécsi ev. ref. lelkész, Stech Kálmán, mint unokavők. Buza Margit, Buza László, Buza Jolán, Sággy Ilona, Sággy Erzsike, Sággy Anna, Sággy Sándor, ifj. Eperjesy István, Czinke Ilonka, Czinke Erzsike, Stech Dezső, Vattay László, mint dédunokák. Aldás a megboldogult poraira!

Halál. Sztankovics Géza kerületi pósta- és táviratigazgatót a múlt héten temették el nagy részvét mellett Kassán. A boldogult általános tiszteletben és szeretben részesült életében. Koporsóját igen sok koszoru díszítette. Ezért volt a napokban a helybeli posta épületen a gyászlobogó.

Éden-színház Budapesten. Odry Lehel, a kir. operaház tagja, egy hozzánk is közlés céljából beküldött iratában a közelebb leégett német színház helyett egy Éden-színház építésére ohajt hangulatot szerezni, a tervezett színház fő vonzóerejét a látványosságok s művészeti spezialitások képeznek. Olyanforma lenne tehát, mint a párisi Éden vagy a londoni Alhambra, melyeknek külsége úgy, mint belső berendezése is különleges; az ő arabregék korában képzelheti az ember magát, — a látványosságok is káprázatos fényvel vannak kiállítva. Csakhogy egy ily színház felépítése milliókba kerül, s művészi színvonalon fentartása évenként néhány százezer forintját emésztene meg a bérlőnek; így nemesak az a kérdés, hogy a magyar fővárosban egy ily nagyszabású vállalat akad-e megfelelő részvényes, hanem az is, hogy Budapest közönsége elég nagy-e arra, hogy a napi szükséglet minden előadásból befolyjon, mert csak is így kaphat alkalmas bérlőt is. De föltéve azt, hogy a színház előállítására szükséges összeg részvénytársulat útján biztosítható is, még mindig figyelembe veendő az, hogy a város nagyságának arányához mérten Budapestnek ez idő szerint sok szórakozó

helyisége van; az évszak teljességében naponként 15—20 ezer ember mulat a maga módja szerint s így az új színháznak naponként egy-két ezer vendéget kell másnannan elhódítania: vajjon nem éreznek-e meg a nemzeti színház és az opera ez állapotot? Odry ur füzetét bizonyosan azért küldte szét a vidéki lapoknak is, hogy eszméjének a vidéken is szerezzen híveket. Részünkről igen óhajtnak azt, hogy fővárosunk a különlegességek dolgában is a világvárosok sorába emelkedjék, nem szeretnők azonban, hogy ezifra nyomorúságba jussunk. Ha odafünn azok, kik a viszonyokat közvetlenebbül ismerik, mint mi vidékiek, a fölvetett eszmét általánosságban és részleteiben kiyihetőnek tartják, próbálják meg, építsék föl a budapesti „Édent” s mi biztosítjuk a vállalkozókat arról, hogy színházunk ránk vidékiekre nézve első rangú vonzó erőt fog gyakorolni, s Budapestünkre büszkébbek leszünk, mint eddig.

Megkerült tolvaj, elveszett pénz A „nógrádmegyei népbank Losonczon” cz. pénzüzetéttől pár évvel ezelőtt tízezer forintot lopott el egy gaz betörő, kit abban az időben mindenfelé kerestek, de nem találtak meg, mert, mint Splényi báró detektívönök helyesen gyanítá, a gonosz eltűnt nemesak hazánk, de Európa területéről is. A bűnös, mint már kisélt, a hírhedt Mamás, ki a nemzetközi betörő bandának tagja. Mint mondják, a jó madarat Lipésébe tetten kapták s elfogták, s ott vallotta ki a losonczyi betörést is. Hír szerint a balassagyarmati k. ügyészség már meg is kapta az erre a lopásra vonatkozó ügyiratokat, s mint hallatszík, Mamásot Balassa-Gyarmatra, illetve Losoncra fogják szállítani vizsgálat végett.

Szerkesztői üzenetek.

Többek kérdézködéseire és megnyugtására kijelentjük, hogy lapunk szerkesztője néhány nappal előbb influenzába esett, melyben 38—40 fokú láza volt, azonban már hál’ Istennek jobban van, de néhány napig ne tessék várni tőle levelet vagy üzenetet. Ha, mint hisszük és reméljük, egészsége helyreáll, a hozzá intézett kérdézködésekre szívesen válaszol lapban vagy magánlevélben. Addig szíves türelmet kér helyettese a kiadó, illetve az újdonsági rovatok vezetője.

Sajóvölgyi. Több számmra terjedő elbeszélést csak akkor közlünk, ha minden tekintetben megüti a mértéket. Az ily nemű közleményekre nekünk nagyobb gondot kell fordítanunk, mint a nagy lapoknak. — minnek természetes oka abban van, hogy lapunk hetenként csak egyszer jelenvén meg, már egy négy számmra terjedő cikkek is, csak egy hónap múlva fejezhető be, s megeshetik, hogy társzavotunkra ez idő alatt szükségünk van. Másfelől olvasó közönségünk türelmét sem tehetjük kockára az által, hogy várakoztatjuk. Különbön ha majd elolvastuk, magánlevelet küldünk.

Videki. A cikkek tárgya lapunkban már többször volt feldolgozva; ugynevezett „vezércikket” is írtnak róla. Hogy hol van a baj, később talán megfejtethetjük, de most is felemlíthetünk annyit, hogy városi polgárainkban inkább keresendő, mint a vidéki gentriben. Még pedig azért, mert a mi polgárságunk mértékben tul indolens. Közönyös minden iránt, nem vesz részt semmiben — és maga sem kezdeményez semmit. Így nem a gentri szorítja háttérbe, hanem önmaga vonul vissza. — A cikket köszönjük, alkalomadtán felhasználjuk.

Leánynézés Sort kerítünk rá, várjuk a többit is. Családi fájdalommal lelkünk mélyéből osztozunk.

Rendes levelezőnek Csizbe. Köszönjük a gyors tudósítást. Másszor is kérjük a leggyorsabb közlést. Becces kívánságához képest intézkedtünk. Szíves tiszteletünket!

Csizy Béla tanító urnak Köszönet, másszor is kérünk.

H. A. tiszt. urnak Sáros-Plavnicea. Becces küldeményét köszönettel vettük. Szellemi támogatására legyen szabad számítanunk. Intézkedtünk. Adások nem fogunk maradni. Bármikor hálás szívvel fogadjuk nagybecsű tudósításait. Színtén hazafias üdvözléssel maradunk.

A kiadóhivatal üzenete

A rimavölgyi felügyelői és munkás személyzet olvasó-köre Likéren cz. a. hozzánk két darab két forintos posta-utalvány érkezett „Nyustya 3. I.” kelettel, az egyiknek postai előjegyzése 33, a másiké 36. számú volt. Az előbbi számú utalvány szelvényén Pápai Sámuel név is volt 1890. 3. I. irással. Az utóbbin csak a köriratok pecsété vala. Minthogy az említett ez. a. a múlt évről nincs hátralék, s minthogy mind a kettő világosan a „Gömör-Kishont”-nak volt címezve, a két-két összesen négy forintot a jelen 1890. egész évre a címzett olvasókör javára írta a kiadó.

Felelős szerkesztő: **Dr. Veres Samu.**

Kiadó-tulajdonos: **Dr. Bernáth István.**

Magán-hirdetések.

Meghivas.

A nagyrócei kölcsönös segélyszövetkezet folyó évi február hó 2-án, délutáni 2 órakor, tulajdon házában tartandó

rendes közgyűlésre

összes tagjai tisztelettel meghívtnak. — Ezen közgyűlésben következő tárgyak tétetnek napirendre:

1. Igazgatósági jelentés.
2. Az 1889. évi zárszámadások, illetve a mérleg betérjesztése és tárgyalása.
3. A tisztviselők jutalmazása.
4. Az 1889. évi osztalék megállapítása.
5. Az igazgatóság választása.
6. A felügyelő-bizottság választása.

Nagy-Róczén, 1890. évi január hó 7-én.

Hlavács Sámuel,

mint a nagy-rócei kölcsönös segély-szövetkezet igazg. elnöke.

Eladó ház.

Rimaszombatban — a posta-hivatal közelében — a Szijjártó-utca 21-ik számú **kisk. Rothe-ridesz Mihály** hagyatékát képező, teljes jó karban levő **kő-ház**, magányos udvarral, mely jelenleg 2 lakosztályból áll, az egyik 3 szoba, konyha, kamara, előcsarnok; a másik 2 szobából eladó. Mindkét lakosztály szükség esetén egy 5 szobás kényelmes lakássá könnyen átalakítható, a hozzá tartozó ház előtt lévő kis kert és mellékhelyiségekkel együtt azonnal szabad kézből örök áron eladó. — Értekezhetni **Benyo Béla** ur kereskedésében és **özv. Bacso Mihálynéval**.

Eladó.

A **derencsényi** közbirtokosság tulajdonához tartozó épületek nyilvános árlejtés útján eladásra esetleg bérbeadásra Derencsény községében a helyszínen 1890. évi január 15-én délelőtt 10 órakor fog megejtetni.

Bővebb felvilágosítást ad **Molnár József** ügyvéd Rimaszombatban.

Hirdetmény.

6268. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **magy. kir. kincstár** végrehajtatónak **Hubay Illés** hubói lakos végrehajtást szenvedő elleni 99 frt 83 kr. illetékkövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Hubó községben fekvő a hubói 96. stíjkönyvben foglalt Hubay Illés néven álló A. I. 1—21. sorszám alatti nemesi birtokára és 99. számú házra az árverést 761 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1890. évi január hó 23-ik napján délelőtt 10 órakor Hubó községben a községi bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is elfognak adni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 76 frt 10 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombatban, 1889. évi szept. hó 24. napján. A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság. **Hánrich**, kir. tszéki bíró.

Eladó

a rimaszombati **Andrássy-uti 13.** számú ház, melléképületekkel, udvarral, gyümölcsös-kerttel.

Bővebb felvilágosítás nyerhető **Molnár József** ügyvéd urnál Rimaszombatban.

Kiadó bolt és lakás.

Rimaszombatban, a Jánosi-utca 4. sz. a. levő **bolthelyiség** az emeleti lakással vagy a nélkül, ugyszintén ugyanezen udvarnak Szijjártó-utczára néző emeletes épülete 1890. év május 1-től kiadó.

Értekezhetni **özv. Czikora Jánosnéval**, Jánosi-utca 35. sz. a.

Hirdetmény.

7483. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Hudecz Sámuel** tiszolci lakos végrehajtatónak **Hudecz Zsuzsanna Urbancez Jánosné** végrehajtást szenvedő elleni 81 frt 71 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. trvszék területén levő Tiszolcz községben fekvő tiszolci 89. sz. A. 1—8. sor sz. a. foglalt 42/128. urbéri telekből 408. sz. házból és urbéri erdő s legelő illetményből B. 7. alatt Hudecz Zsuzsanna Urbancez Jánosné $\frac{1}{3}$ rész jutalekára az árverést 447 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1890. évi február 12. napján, d. e. 10 órakor Tiszolcz községben a községi háznál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is elfognak adni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 44 forint 70 krajezárt készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombatban, 1889. évi nov. hó 19. napján. A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság. **Hánrich**, kir. tszéki bíró.